

וקראו לפיה רע משום דאית לה ריירי – שמטילה רירים במאכלה,
והאוכל שלפניה נמאס ואינו ראוי לתיתו לפני החמור. והא דקתני –
ומה ששינוי בברייתא השניה 'נומלין מלפני בהמה שפיה רע', היינו
משום שמדובר בבהמה, וקראו לפיו רע משום דלא דייק ואכיל –
שאינו מדקדק במאכלו ואוכל גם קוצים וברקנים, ומה ששינוי
באותה ברייתא 'ונותנין לפני בהמה שפיה יפה' היינו משום
שמדובר בפירה, וקראו לפיה יפה משום דדייקא ואכילה – שמדקדקת
במאכלה.

משנה

המשנה ממשיכה לבאר דיני טלטול מוקצה בשבת: הקש – זנבות
השיבולים שהוא החלק שנקצר עמדם שמונח על גבי המטה שאינה
עומדת לשכיבה, ורוצה לשכב עליו, והוא עשוי כמו חל – (ערימה)
ואינו נוח לשכב עליו, לא יגענו בידו כדי שיהא צף ורך ומסודר
כמחצלת, ויהא רך ונוח לשכיבה, מפני שסתם קש עומד להסקה
האסורה בשבת, ומוקצה הוא ואסור בטלטול בשבת. אלא מנענו
בגופו, כלומר בכתפיו, שטלטול מן הצד (שאינו בידים) הוא ומותר.
ואם היה הקש עומד למאכל בהמה, שאינו מוקצה, או שהיה עליו
בר או קדין, שבכך גילה דעתו שהקצהו לשכיבה, מנענו אף בידו
לרככו לצורך שכיבה, מפני שתורת כלי עליו.

המשנה מביאה הלכה נוספת שהיא מגזירת חכמים: מכבש – כלי
שכובשים בו בגדים לאחר כיבוסם, עשוי משני לוחות ארוכים
ובבדים זה על זה, ומניחים את הבגדים על הלוח התחתון, ומורידים
עליהם את הלוח העליון כדי ליישרם ולעשותם נאים ללבישה, אם
הוא של בעלי בתים, שאין לוחותיו מהודקים כל כך, אלא רק
צמודים, ומונחים ביניהם בגדים, מתירין את המכבש, כלומר
מפרידים את הלוחות בשבת כדי לטול את הבגדים, מפני שהוא
לצורך השבת, אבל לא פושטין בו בגדים, מפני שהוא טורח לצורך
חול. ומכבש של פושטין – אומנים במלאכת הכביסה, לא יגע בו אף
להתירו, כיון שלוחותיו מהודקים יותר, מפני שהוא מכבש של
אומנים העשוי לתקן בגדים ולהחליקם לאחר כביסתם, ולכן התרתו
והפרדת לוחותיו דומה לסתירה. רבי יהודה אומר, אף מכבש של
כובסים, אם היה מותר – אם היו הלוחות נפרדים מעט כבר מערב
שבת, מתיר את כולו, כלומר מפריד את הלוחות לגמרי, ושומטו –
ושומט את הבגד ממנו, שזה אינו נראה כסתירה.

גמרא

הגמרא מביאה הלכה בענין טלטול מן הצד: אמר רב נחמן, האי
פוגל – צנן זה שטומנים בקרקע כדי שיתקיים ולא ירקב, ורוצה
לחולצו מן הקרקע בשבת, מלמעלה למטה, דהיינו שראשו העליון
שהוא החלק העבה נמצא למעלה, וחולץ הצנן מראשו, ועוקצו
הצר שנמצא למטה נמשך אחריו, שרי – (ומותר), משום שבאופן זה
הגומא שבקרקע למעלה רחבה, ואינו מזוז עפר כשמוציאו. אך
לחולצו בשבת מלמטה למעלה, דהיינו שעוקצו הצר נמצא למעלה,
וחולצו מעוקצו וראשו העבה נמצא למטה ונמשך אחריו, אסור –
(אסור), כיון שבאופן זה הגומא שבקרקע צרה, וכשמוציא את הצנן
מזוז עפר ומטלטלו, ואף שטלטול מן הצד הוא ואינו מטלטלו בידים,
נחשב טלטול ואסור.

הגמרא מוכיחה שלא כדברי רב נחמן ממשנתה: אמר רב אבהו
אבהו, אמר רבי רב – אמרו בני ישיבתו של רב, הנינא – שינוי
במשנתנו דלא פרב נחמן, שהרי כך נאמר במשנה, הקש שעל גבי
המטה לא יגענו בידו, כיון שסתם קש להסקה הוא עומד ומוקצה
הוא, אבל מנענו בגופו מפני שטלטול מן הצד הוא, ואם היה הקש
עומד למאכל בהמה, או שהיה עליו בר או קדין מערב שבת, שאז
גילה דעתו שהקצהו לשכיבה, מנענו בידו. ושמע מינה – יש
להוכיח ממה שבכל אופן מותר לנענו בגופו, שטלטול מן הצד

שאינו בידים לא שמיא מלטול – אינו נחשב לטלטול האסור בשבת.
ולפי זה מותר להוציא צנן מן הקרקע גם מלמטה למעלה, אף אם
מזוז עפר בכך, ושלא כדברי רב נחמן. מסיקה הגמרא: שמע מינה –
אכן יש להוכיח כן.

הגמרא מביאה הלכה נוספת בהלכות שבת שהתירו בה על ידי שינוי:
אמר רב יהודה, הני פלפלי – פלפלים אלו, מידק חדא חדא ברתא
דסבינא שרי – מותר בשבת לכתוש אחד אחד מהם בקת הסכין (שבו
אוחזים את הסכין), כיון שזו רק טחינה כלאחר יד, כלומר בשינוי,
שטוחן כל אחד בפני עצמו בכלי שאינו מיוחד לכך, ולכן אין בכך
איסור משום מלאכת טוחן, אך תרתי אסיר – שנים יחד אסור
לכתוש, שכיון שדרכו בכך יש בזה משום מלאכת טוחן.

הגמרא מביאה דעה החולקת בזה: רבא אמר, בין דמשיני – שהוא
משנה בכך שכותש בקת הסכין, שלא כדרכו לכתוש בריחים או
במדוכה, אפילו מוכא נמי – מותר לו לכתוש אף פלפלים רבים יחד.
הגמרא מביאה כמה הלכות נוספות בהלכות שבת: אמר רב יהודה,
מאן דקסיי במוא – מי שרוחץ במים או נהר, לא יצא ואחר כך ינגב
את עצמו, אלא בעוד רגליו במים לינגב נפשיה ברישא והדר
ליפליק – ינגב את עצמו עד לרגליו בתחילה ואחר כך יעלה מהמים,
שאם ישראו עליו המים ביציאתו יש לחשוש דילמא אתי לאתויי –
שנא יבוא לטלטלם ארבע אמות בקרמלית, ששפת הים או הנהר
דינה ככרמלית, ועבור על איסור דרבנן של טלטול ארבע אמות
בכרמלית.

מקשה הגמרא: אי הכי, הרי כי קא נחית נמי – גם כשהוא יורד
למים קא דחי בחו ארבע אמות – הוא דוחף בכחו את המים ארבע
אמות, ואסיר, והיה צריך להחמיר להכנס למים בנחת, כדי שלא
יורקו ניצוצות המים אל מחוץ לארבע אמות מחמת כחו.

מתרצת הגמרא: על טלטול על ידי בחו בקרמלית לא גזרו חכמים.
הלכה נוספת שנאמרה בהלכות שבת: אמר אביי, ואיתניא – ויש
אומרים שאמר זאת רב יהודה, מיט שעל גב – (כפן) רגלו, מקנחו –
מקנח את רגלו פקרקע להוריד הטיט, ואין מקנחו בפותל.

מביאה הגמרא קושיא על הלכה זו: אמר רבא, מאי מעמא – מה
הטעם שבפותל לא יקנח, משום דמיהוי פבונה – שנראה כמוסוף
על בנין הכותל ומחזקו על ידי הטיט שמניח עליו, הא בנין תקללא
הוא – והרי בנין של שדה הוא, ואין דרך בנין של בתים בכך, ואף
כשמתכוין לכך אסור רק מדרבנן, וכאן שאינו מתכוין יהא מותר
לגמרי כיון שאין נראה כלל כבונה.

רבא סובר שההלכה בנידון זה הפוכה: אלא אמר רבא, אדם שיש
טיט על רגלו מקנחו בפותל ואין חשש שנראה כבונה כאמור, ואין
מקנחו פקרקע, כיון שיש חשש דילמא אתי לאשוויי גומות – שמא
יבוא להשוות גומות, שכן דרך אדם לחזר אחר מקום גומא כדי לקנח
את רגלו, כיון שבמישור אינה מתנקה היטב, וכשיהא עסוק לקנח את
רגלו יטבח ששבת היום, ויבוא להתכוין בקינחו להשוות את
הגומות, ואם יעשה כן בבית יעבור על מלאכת 'בונה', ובשדה יעבור
על מלאכת 'חורש'.

הגמרא מביאה דעות נוספות בהלכה זו: איתמר – נאמר בבית
המדרש, נחלקו בזה אמוראים, מר בריה – (בנו) דרבינא אמר, אחר
זה ואחר זה – בין לקנח רגל המלוכלכת בטיט בכותל ובין לקנחה
בקרקע, אסור, בכותל אסור משום שנראה כמוסוף על הבנין,
ובקרקע אסור שמא יבוא להשוות גומות. ורב פפא אמר, אחר זה
ואחר זה – בין לקנח בכותל ובין בקרקע, מותר, כיון שאין דרך האדם
המתכוין לבנין או להשוות הגומות לקנח שם טיט ברגליו אלא עושה
כן בידיו.

שואלת הגמרא: לשיטת מר בריה דרבינא שאסור לקנח את רגלו מן
הטיט בין בקרקע ובין בכותל, פמאי מקנחי ליה – במה יקנחוהו.
משיבה הגמרא: מקנחי ליה פקורה – יקנחוהו בקורת עץ המוטלת
על הקרקע.

1 הגמרא מביאה כמה הלכות נוספות שאמר רבא בהלכות שבת,
2 שבהן אסרו חכמים משום גזירה: **אָמַר רָבָא, לֹא לִיתִּיב אִינִישׁ**
3 **אַפּוּמִיָּה דְּלִיתְהִיא** – לא ישב אדם בפתח המבוי במקום הלחי באופן
4 שאינו רואה את הלחי, כשיש חפץ בידו, **דִּילָמָּא מִיַּנְדְּרָא לִיה** –
5 שמא יתגלגל לו החפץ מידו לרשות הרבים, **וְאִתִּי לְאִתּוּי** – ויבוא
6 להביאו אליו למבוי, שכיון שיושב סמוך כל כך ללחי באופן שאינו
7 מבחין בו, אין לו היכר בינו לרשות הרבים, ונמצא שמכניס מרשות
8 הרבים לרשות היחיד.
9 הלכה נוספת: **וְאָמַר רָבָא, לֹא לִיצֵדֵד אִינִישׁ כּוּבָא** – לא יצדד אדם
10 גיגית, דהיינו שדוחפו אילך ואילך עד שעומד יפה על הארץ, שכיון
11 שצריך מקום ישר לעמוד בו, יש לחשוש **דִּילָמָּא אִתִּי לְאִשְׁוּיֵי גּוּמּוֹת**
12 – שמא יבוא להשוות גומות במתכוין, כדי לעשות מקום ישר לשם
13 כך.
14 הלכה נוספת: **וְאָמַר רָבָא, לֹא לִיהֲדוּק אִינִישׁ אוֹדְרָא** – לא יהדק
15 אדם מוכים, **בְּפּוּמָא דְּשִׁישָׁא** – בפי פך שבתוכו משקה לסותמו כדי
16 שלא ישפך או כדי שלא ישתה ממנו נחש, משום שבסתם המוכים
17 יהיו לחים מחמת המשקה שבתוכו, וחוששים **דִּילָמָּא אִתִּי לִידי**
18 **סְחִיטָה** – שמא יהדק את המוכים היטב ויבוא לסוחטם, כיון שדרכו
19 בכך.

20 הלכה נוספת בהלכות שבת בשם רב כהנא: **אָמַר רַב כְּהֵנָא, טִיט**
21 **שְׁעָל גָּבִי בְּגָדוֹ, מְכַסְּכֵם מְבַפְּנִים** – משפשף את בגדו בצד שבפנים
22 כנגד גופו, ובכך מרכך את הבגד ומסיר את הטיט ממנו, שאין הדבר
23 מוכח שרוצה לכבס את הבגד, וגם בפועל אינו מכבס ממש את הבגד,
24 אלא רק מפרך הטיט ומסירו, **וְאִין מְכַסְּכֵם מְבַחוּץ** – ואסור לשפשף
25 את הבגד בצד שבחוץ כנגד העם, מפני שדומה לכיבוס ונראה
26 כמלבן.
27 הגמרא מקשה על הלכה זו מברייטא: **מִיתִיבִי** – הקשו בני הישיבה,
28 שנינו בברייטא, **טִיט שְׁעָל גָּבִי מְנַעֲלוֹ, מְגָרְרוֹ בְּגַב סָבִין, וְטִיט שְׁעָל**
29 **בְּגָדוֹ, מְגָרְרוֹ בְּצַפּוֹרָן, וּבְלִבְד שְׁלֹא יְכַסֵּם** – שלא ישפשף את
30 הבגד להסיר את הטיט. **מֵאִי** – מה היא כוונת הברייטא, **לָאו** – האם
31 אין זה **שְׁלֹא יְכַסֵּם בְּלָל**, ואף מבפנים אסור, ושלא כדברי רב
32 כהנא.
33 מתרצת הגמרא: **לָאו**, אין כוונת הברייטא שלא ישפשף כלל, אלא
34 **שְׁלֹא יְכַסֵּם מְבַחוּץ, אֱלָא רק מְבַפְּנִים** כדברי רב כהנא.
35 הלכה נוספת בענין גרירת טיט בשבת: **אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, אָמַר רַבִּי**
36 **אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי יֵנָאי, מְגָרְרִין את הטיט מְמַנְעֵל חֲדָשׁ** שאין חשש
37 שיקלפנו, **אֲבָל לֹא מְמַנְעֵל יָשָׁן**, מפני שקולף את העור ממנו ועובר
38 על איסור 'ממחק'.

הגמרא מקשה סתירה בין שתי ברייתות בענין טלטול מנעל בשבת: 58
תני תדא – שנינו בברייתא אחת, **שומטין** – מותר להסיר **מנעל** 59
 בשבת **מעל גבי האימוס** – דפוס תבנית שעליי מתקנים את המנעל, 60
 כיון שמנעל זה מותר בטלטול, **ותנא איך** – ושנינו בברייתא אחרת, 61
אין שומטין מנעל מעל גבי האימוס, כיון שהוא אסור בטלטול. 62
 וקשה, ששתי ברייתות אלו סותרות. 63
 מתרצת הגמרא: **לא קשיא, הא** – הברייתא האוסרת שנויה כדעת 64
רבי אליעזר, והא – הברייתא המתירה שנויה כדעת **רבנן**, וכפי 65
 שיבורא. **דתנן** – ששנינו במשנה (כלים פכ"ו מ"ד), **מנעל שעל גבי** 66
אימוס, רבי אליעזר מטהר אותו, שאינו מקבל טומאה, שכן 67
 שעדיין לא נגמרה מלאכתו, שעדיין לא הסירו מן האימוס, אינו 68
 נחשב כלי, **והכמים מטמאים** אותו, כיון שאינו חסר מלאכה שצריך 69
 אומן לעשותה, אלא אף אדם שאינו אומן יכול להסירו מעל גבי 70
 האימוס, ולכן נחשב כלי ומקבל טומאה. ונמצא, שלרבי אליעזר 71
 הסובר שאינו נחשב כלי לענין קבלת טומאה, גם אסור לטלטלו 72
 בשבת, ולחכמים הסוברים שנחשב כלי לענין קבלת טומאה, מותר 73
 לטלטלו בשבת ככל כלי. 74
 מתירין הגמרא עולה, שלחכמים מותר לשמוט את המנעל מעל 75
 האימוס בשבת. אמנם, כאשר שומט את המנעל צריך לשם כך 76
 לטלטל מעט את האימוס, שהוא כלי שמלאכתו לאיסור לתקן 77
 מנעלים. ונמצא, שלחכמים מותר אף לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור. 78
 הגמרא מקשה על כך: **הניחא** – מובן הדבר **לרבא, דאמר** (לעיל קכב) 79
שדבר שצריך למלאכתו בחול הוא לאיסור, בין להשתמש בו לצורך 80
גופו במלאכת היתר, ובין אם אינו צריך להשתמש בו אך רוצה 81
לטלטלו לצורך מקומו – מפני שצריך להשתמש במקום שהדבר 82
 מונח שם, **מותר לטלטל את הדבר אם נחשב כלי, שפיר** – מיושב 83
 התירין שהברייתא המתירה לשמוט מנעל מעל גבי האימוס בשבת, 84
 נשנתה לדעת חכמים שהמנעל נחשב כלי ומקבל טומאה, ולכן גם 85
 מותר לטלטלו בשבת מעל גבי האימוס, ואף שבכך מטלטל גם את 86
 האימוס, אין זוהא איסור, כיון שגם האימוס שהוא כלי שמלאכתו 87
 לאיסור מותר בטלטול בשבת לצורך מקומו, וכשרוצה להסיר ממנו 88
 את המנעל, מטלטלו לצורך מקומו דיינו כדי להסיר את המנעל 89
 שנתון עליו, **אלא לאבני דאמר** (לעיל שם) שכלי שמלאכתו לאיסור, 90
 דווקא להשתמש בו **לצורך גופו במלאכת היתר מותר לטלטלו**, אך 91
 אם אינו רוצה להשתמש בו אלא לטלטלו **לצורך מקומו** – כשצריך 92
 להשתמש במקום שהכלי מונח שם, **אסור, מאי איכא למימר** – 93
 כיצד נבאר את דברי הברייתא המתירה לטלטל מנעל מעל האימוס, 94
 הרי אף שהמנעל מותר בטלטול לדעת חכמים משום שנחשב כלי, 95
 מכל מקום האימוס, שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, אסור בטלטול, 96
 שכן אינו צריך אותו לגופו להשתמש בו במלאכת היתר, אלא צריך 97
 את מקומו דיינו את המנעל הנתון בו, ולצורך זה הרי הוא אסור 98
 בטלטול, וכיצד התירו לטלטל את המנעל, והרי בכך מטלטל אף את 99
 האימוס. 100
 הגמרא מתרצת את הברייתא אף לשיטת אביי: **הכא כמאי עסקינן** 101
 – כאן, בברייתא, במה המדובר, **כאופן שהמנעל רפוי ונשטמ מאליו,** 102
 ויכול להסירו מעל גבי האימוס מבלי לטלטל את האימוס, ונמצא 103
 שאינו מטלטל כלל כלי שמלאכתו לאיסור, **דתנא** – ששנינו 104
 בברייתא, **רבי יהודה אומר, אם היה המנעל שעל גבי האימוס רפוי,** 105
מותר להסירו מעל האימוס. 106
 הגמרא מקשה מברייתא זו על רבא: מדויק מדברי רבי יהודה, 107
דמטמא – שהטעם שמותר להסיר את המנעל מעל האימוס הוא, 108
 משום **דרפוי** הוא ואינו צריך לטלטל את האימוס, **הא** – אך אם 109
 המנעל **לא רפוי**, **לא**, ומוכרח שהטעם הוא, משום שבאופן זה צריך 110
 לטלטל אף את האימוס שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, ומבואר 111
 שאסור לטלטלו לצורך מקומו דיינו המנעל הנתון בו. ואם כן, 112
הניחא – מובן הדבר **לאבני דאמר שדבר שמלאכתו לאיסור דווקא** 113
לצורך גופו מותר לטלטלו, אך לצורך מקומו אסור, שפיר – 114

המשך בעמוד קמה

שואלת הגמרא: **כמה מנעל** למנעל החדש שמותר לגררו. משיבה 1
 הגמרא: **אמר רבי אבהו, גב סבין, אך לא בחלק החד שבסבין.** 2
 הגמרא מביאה דעה החולקת בזה: **אמר ליה ההוא סבא** – זקן אחד 3
 לרבי אבהו, **סבי דידך** – מחוק את ההלכה שאמרת בשם רבי ינאי 4
 שמותר לגרר מנעל חדש, **מקמי הא דתני** – מלפני מה ששנה רבי 5
תניא ברייתא, אין מנעלין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן, ואף גבג 6
 הסבין אסור, שאף שכונתו רק להסיר את הטיט, כיון שודאי יקלוף 7
 בכך את המנעל, אסור. 8
 הגמרא מביאה את המשך דברי הברייתא ששנה רבי חייה: **ולא יסוד** 9
את רגלו שמן והוא – כשהרגל נתונה בתוך המנעל **או בתוך** 10
הסנדל החדשים, כיון שאף המנעל מקבל מן השמן, ונמצא שמעבדו 11
 ועובר בכך על מלאכת 'מעבד'. **אכל סך** – מותר לסוך את רגלו 12
בשמן כשהיא מחוץ למנעל, **ומניח את רגלו שסכה בשמן בתוך** 13
המנעל או בתוך הסנדל, וכן סך – יכול אדם לסוך את כל גופו 14
בשמן, ומתענג על גבי קמחליא – והאדם מתגלגל על גבי עור 15
 שלוקן-מבושל ואינו חושש משום איסור מעבד, כיון שבעת הסיכה 16
 אין השמן נוגע במנעל ובעור. 17
 הגמרא מגבילה היתר זה: **אמר רב חסדא, לא שנו שמותר לסוך** 18
רגלו בשמן וליתנו בתוך המנעל, או לסוך את כל גופו בשמן 19
ולהתגלגל על העור, אלא כשמתכוין בכך רק לצחצחו – לנקות את 20
 המנעל או העור, **אכל כשמתכוין לעבדו אסור.** 21
 מקשה הגמרא: הרי האיסור במתכוין לעבדו, **פשיטא**. ותו – ועוד 22
 קשה, **לצחצחו מי איכא מאן דשרי** – וכי יש מי שמתיר לסוך בשמן 23
 כשמתכוין לצחצחו, הרי ודאי יש לגזור ולאסור זאת שמא יתכוין 24
 לעבדו, וכיצד ניתן לפרש את דברי הברייתא שמתירה כשמתכוין 25
 לצחצחו. 26
 מתרצת הגמרא: **אלא, אי איתמר הכי איתמר** – מה שנאמר בשם 27
 רב חסדא ודאי כך נאמר, **אמר רב חסדא, לא שנו שמותר לסוך** 28
רגלו בשמן וליתנה בתוך המנעל, או לסוך את גופו בשמן ולהתגלגל 29
על העור, אלא כשיש בשמן שעל גופו שיוצא מגופו ומשתפשף על 30
העור רק כשיעור הראוי לצחצחו, שהוא מועט מכדי שהעור יתעבד 31
ממנו, אכל אם יש בו שמן כשיעור הראוי לעבדו, אסור להניח רגלו 32
במנעל או גופו על העור, אף אם אינו מתכוין לעבדו. 33
 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בהלכות השייכות במנעל, לגבי 34
 יציאה בו בשבת ולגבי חליצה: **תנו רבנן בברייתא, לא יצא בשבת** 35
קמן – אדם שמדות גופו קטנות **במנעל גדול** ממדת רגלו, שמא יפול 36
 המנעל מרגלו ויבוא להעבירו ברשות הרבים, **אכל יוצא הוא בחלוק** 37
גדול ממדת גופו, כיון שאין חשש שהחלוק יפול ממנו, שכן כחפיו 38
נושאים את הבגד, ולא תצא אשה במנעל מרופט – קרוע מלמעלה, 39
 משום שגנאי הוא לה, ויש לחשוש שמא כשילעגו עליה מחמת מנעל 40
 זה תסיר אותו, ולא תשליכנו אלא תעבידנו ארבע אמות ברשות 41
 הרבים. **ולא תחלוץ בו** – במנעל מרופט לכתחילה כשצריכה לקיים 42
 מצות חליצת נעל, משום שמנעל מרופט אינו נעל ראיה, **ואם עברה** 43
וחלצה בו חליצתה כשרה. 44
 הברייתא מבארת את ההלכה בענין יציאה בשבת במנעל חדש: **ואין** 45
יוצאין במנעל חדש בשבת, ובאיזה מנעל חדש אמרו שאסור לצאת 46
בו, במנעל של אשה, שכן באשה יש חשש שמא לא יהא מכון 47
למדת רגלה, ותקפיד על כך משום שהמנעל נחשב אצלה כמו 48
תכשיט שמקפידה על יפיו. אך לאיש מותר לצאת במנעל חדש, כיון 49
שאינו מקפיד על כך. 50
 הגמרא מביאה אופנים שמותר לצאת אף במנעל חדש: **תני** (ו-שנה) 51
בר קפרא, לא שנו שאסור לאשה לצאת במנעל חדש, אלא כשלא 52
יצאה בו שעה אחת מבעוד יום, ובתחילה כשיצאת בו בשבת, 53
עדיין אינה יודעת אם הוא מכון למדתה, אכל אם יצאה בו מערב 54
שבת, מותר לה לצאת בו, כיון שכבר הכירה שהוא מכון למדתה, 55
ואף אם אינו מכון למדתה, כבר גילתה את דעתה שאינה מקפידה 56
על כך. 57

גמרא

הגמרא עוסקת במוציא תינוק לרשות הרבים וכיס תלוי לו בצוארו, האם חייב חטאת משום מלאכת הוצאה: **אמר רבא, הוציא מרשות היחיד לרשות הרבים תינוק חי, וְכִּים** (אֶרְנָן) תְּלוּי לתינוק **בְּצִנְאוֹרוֹ** לשחק בו, חֲיִיב חטאת מִשּׁוּם הוצאת הַכִּים. אבל אם הוציא תִּינוֹק מֵת מרשות היחיד לרשות הרבים, וְכִים (אֶרְנָן) תְּלוּי לוֹ (לתינוק המת) **בְּצִנְאוֹרוֹ**, פְּטוֹר מחטאת על הוצאה זו.

הגמרא דנה בדברי רבא. מביאה הגמרא מדבריה: הוציא תִּינוֹק חי, וְכִים תְּלוּי לוֹ (לתינוק) **בְּצִנְאוֹרוֹ** לשחק בו, חֲיִיב חטאת מִשּׁוּם הוצאת הַכִּים. מקשה הגמרא: מדוע חייב רק משום הוצאת הכיס, וְלִיחִיב נָמִי (ויתחייב גם) מִשּׁוּם הוצאת הַתִּינוֹק. מתרצת הגמרא: **רבא** שאמר כן, בְּדַעַת רַבִּי נִתָּן סְבִירָא לִיה – הוא סובר, דְּאִמְרָא (לעיל 14), המוציא את החי מרשות היחיד לרשות הרבים פטור, מפני שהוא נושא ומיקל אֶת עַצְמוֹ, ולכן אינו חייב משום הוצאת התינוק החי.

מקשה הגמרא: הואיל והוא פטור על הוצאת התינוק הנושא את עצמו, וְלִיבְטַל (ויתבטל) הַכִּים לְנִפְי הַתִּינוֹק, שהוא טפל אליו, ויפטר אף על הוצאתו. מוכיחה הגמרא שיש לומר כן: מִי לֹא תִנֵּן – וכי לא שנינו (לעיל 13), המוציא אֶת האדם הַחַי כשהוא בְּמַטָּה, הואיל והוא פטור על הוצאת האדם הנושא את עצמו, פְּטוֹר אֵף עַל הוצאת הַמַּטָּה, מפני שְׁהַמַּטָּה מְפִילָה לוֹ (לֹאדם שעליה). מתרצת הגמרא: אין להוכיח ממוציא את החי במיטה למוציא תינוק וכיס בצוארו, מפני שְׁמַטָּה לְנִפְי אדם חי שעליה, מְכַפְּלִי לִיה – אנשים מבטלים אותה אליו, כיון שהוא צריך להשתמש בה, ולכן היא טפילה לו ופטור על הוצאתה, ואילו כִּים לְנִפְי הַתִּינוֹק הנושא אותו לֹא מְכַפְּלִי לִיה – אין אנשים מבטלים אותו אליו, מפני שאינו צריך להשתמש בו אלא רק למשחק, ולכן המוציא חייב.

הגמרא דנה בהמשך דברי רבא: עוד אמר רבא, הוציא תִּינוֹק מֵת, וְכִים תְּלוּי לוֹ (לתינוק המת) **בְּצִנְאוֹרוֹ**, פְּטוֹר מחטאת. מקשה הגמרא: מדוע פטור, וְלִיחִיב – ויתחייב מִשּׁוּם הוצאת הַתִּינוֹק המת. מתרצת הגמרא: **רבא** שאמר כן, בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סְבִירָא לִיה – הוא סובר, דְּאִמְרָא (לעיל 13), כָּל מְלָאכָה שֶׁהוֹשֵׁהָ אוֹתָהּ אֵינוֹ צָרִיךְ לְגוֹפָהּ של המלאכה, הוא פְּטוֹר עָלֶיהָ. ואף המוציא תינוק מת, אינו צריך את גוף ההוצאה, שהרי אינו צריך שיהיה בחוץ, אלא בא לסלק מעליו.

הגמרא שבה לתחילת דברי רבא, שהמוציא תינוק חי וכיס תלוי בצוארו חייב משום הוצאת הכיס, ומקשה עליו ממשנתו: תִּנֵּן – שנינו במשנתנו, נוטיל אֶדָם אֶת בְּנוֹ בחצר, וְהָאֵכָן אחוזה בְּיָדוֹ של בנו, ואינו נחשב כמטלטל את האבן שהיא מוקצה. ומכך יש ללמוד, שאף המוציא תינוק וכיס בצוארו אינו נחשב כמוציא את הכיס, וקשה על רבא שאמר שחייב על הוצאת הכיס. מתרצת הגמרא: **אמר רבא** (אֶמְרָא רַבִּי) (אֶמְרָא רַבִּי) – אמרו בבית מדרשו של רַבִּי יְנָאי, אכן הנוטיל תינוק בידו נחשב כמטלטל את מה שביד התינוק, וגם לענין מוקצה אסור ליטול כשאבן בידו, ומשנתנו שהתירה דיברה בַּתִּינוֹק שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּיעָגוּעִין עַל אָבִיו – עיצבנו כשאינו עם אביו, שאם לא יטלנו בידו יחלה, וכיון שאינו אווז את המוקצה בידי ממש לא גזרו בו במקום סכנה.

הגמרא דנה במה שהעמידו את משנתנו בתינוק שיש לו געגועים. מקשה הגמרא: אִי הֵכִי – אם כן שמשנתנו דיברה בתינוק שיש לו געגועים על אביו, ולכן התירו ליטול כשאבן בידו אף שאביו נחשב כמטלטל אותה,

מיושבים דברי רבי יהודה בברייתא שמותר לשמוט את המנעל רק באופן שהוא רפוי על האימוס, אֲלֵא לְרַבָּא דְּאִמְרָא שכלי שמלאכתו לאיסור בִּין לְצוּרָה גּוֹפּוֹ וְכִין לְצוּרָה מְקוֹמוֹ מוֹתֵר לטלטלו, מֵאִי אִירִיא – מדוע נקט רבי יהודה שדווקא מנעל רַפּוֹי מותר להסירו מעל האימוס, הרי אֲפִילוֹ אם המנעל לֹא רַפּוֹי נָמִי – גם מותר, שהרי אין איסור לטלטל את האימוס בצריך למקומו שהוא המנעל הנתון עליו. מתרצת הגמרא: לדברי רבא, הִיא – הברייתא שהביאה את דבריו בְּרַבִּי יְהוּדָה שהתיר להסיר מעל האימוס רק מנעל רפוי, אינה משום שאסור לטלטל את האימוס לצורך מקומו, אלא מִשּׁוּם שיטתו בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוּא, שאמר במשנה שהובאה לעיל שמנעל שעל גבי האימוס אינו מקבל טומאה, כיון שאינו נחשב כלי, משום שעדיין לא נגמרה מלאכתו כל זמן שלא הוציאו מעל האימוס, ומטעם זה סבר שגם לענין שבת אינו נחשב כלי, ולכן מוקצה הוא ואסור לטלטלו, ולשיטתו השמיענו רבי יהודה, שדווקא כשאין המנעל רפוי על האימוס נחשב מחוסר הוצאה ממנו, אך אם הוא רפוי אינו נחשב מחוסר הוצאה ומותר לטלטלו, בְּתִנְיָא – שהרי כך שנינו בברייתא, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מנעל שעל גבי האימוס, אִם הִיא רַפּוֹי מוֹתֵר להסירו.

הדרן עלך תולין

פרק אחד ועשרים – נוטל אדם את בנו

הפרק שלפנינו עוסק באיסור 'מוקצה', שאסרו חכמים לטלטל בשבת דבר המוקצה מדעתו של אדם. ויבואר בו, האם מותר לטלטלו אגב דבר שאינו מוקצה. עוד יבואר בפרק זה, דבר הראוי למאכל בהמה, האם הוא נחשב מוקצה.

משנה

משנתנו עוסקת באדם הנוטל דבר שאינו מוקצה, ועמו מטלטל את המוקצה: נוטיל (נושא) אֶדָם אֶת בְּנוֹ, וְהָאֵכָן אחוזה בְּיָדוֹ של בנו, ואין אומרים שהאב מטלטל את האבן שהיא מוקצה. וכן נוטל אדם בידו בְּלִבָּלָה (סל), וְהָאֵכָן מונחת בְּתוֹכָהּ (בתוך הסל), ואין אומרים שהוא מטלטל את האבן שהיא מוקצה. וכן מְטַלְטֵלִין (ומותר לטלטל) תְּרוּמָה טְמֵאָה שהיא מוקצה מפני שהיא אסורה באכילה, יחד עִם התרומה הַתְּהוֹרָה שאינה מוקצה, וכן מותר לטלטלה יחד עִם פירות הַחֻלּוּין.

תרומה שהתערבה בחולין אינה בטילה ברוב, וכל התערובת אסורה לזר כתרומה. אך אם יש בחולין מאה כנגד התרומה, כגון שהתערבה סאה תרומה במאה סאין חולין, נוטל סאה אחת מהתערובת (וכשיעור התרומה שהתערבה) ונותנה לכהן כתרומה, והשאר מותר לזר ככל חולין. משנתנו דנה האם מותר לעשות כן בשבת: רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֵף מְעַלִּין – מותר להעלות בשבת אֶת הַמְּדוּמָּע – תרומה שהתערבה בחולין, שנוטל כשיעור התרומה שהתערבה ומתיר את שאר התערובת לזר, כאשר היה מעורבת בְּאֶחָד וּמֵאָה (שהחולין שבתערובת הם מאה כנגד התרומה), ואין אומרים שאסור לעשות כן מפני שהוא מתקן את השאר.